

O PRAZO DA PRESENTACIÓN DE ESCRITOS NO PROCESO CONTENCIOSO-ADMINISTRATIVO AO AMPARO DA LEI DE AXUIZAMENTO CIVIL: OS ARTIGOS 128.1 DA LXCA E 135.1 DA LAC (A PROPÓSITO DA SENTENZA DO TRIBUNAL SUPREMO DO 28 DE ABRIL DE 2004, RELATOR SR. YAGÚE GIL)

Pablo González Mariñas

Profesor titular de dereito administrativo
Universidade de Santiago de Compostela

I. É unha sentenza de significativo interese procesual, que incide no sempre conflictivo tema do cómputo de prazos para os efectos da presentación de escritos no proceso contencioso-administrativo, en concreto, e de xeito especial na presentación de escritos de termo cando non é posible efectuala na secretaría do xulgado ou tribunal ou na oficina de servizo de rexistro central que estea establecido. Non é unha sentenza en extremo novidosa, pois o seu criterio vén aplicándose desde hai algún tempo, pero si resultan expresivas as argumentacións con que se avala a tese, sen dúbida favorecedora do principio *pro actionis*.

Á parte doutras cuestións así mesmo relevantes, o gran tema que esta sentenza suscita é se se ten que entender que o artigo 128.1 da LXCA (que consagra a improrrogabilidade dos prazos pero, ao mesmo tempo, posibilita presentar o escrito dentro do día que se notifique a resolución en que se teña por perdido o trámite que deixara de empregarse, sempre, iso

si, que non sexa un escrito de iniciación ou interposición) establece un sistema propio e autónomo de presentación de escritos, específico do proceso contencioso-administrativo e autosuficiente ou se, pola contra, non se pode entender tal, debendo, entón, xogar como supletorio o artigo 135 da Lei de axuízamento civil e conseguintemente o seu concreto “sistema” de “presentación de escritos, a afectos del requisito de tiempo de los actos procesales”. Un sistema, como se verá, máis xeneroso ou ampliativo se se engade ao propio da Lei xurisdiccional.

En definitiva, o que está en xogo é o “baleirado” ou non do artigo 128 da LXCA como sistema autónomo de prazos, nunha concepción tendencial aínda que non abandonada de todo pola doutrina académica. E, desde logo, desde o punto de vista da práctica procesal, se os avogados van contar ou non “cun día máis”, por mor da aplicación supletoria do artigo 135.1 da LAC, incluso para a presentación dos escritos de iniciación. Un tema, como se ve, nada intranscendente desde esta perspectiva e tamén desde a máis académica de autosuficiencia procesal da Lei xurisdiccional en materia de prazos. E, detrás de todo iso, a cuestión permanente e global de se se ten que entender o proceso contencioso-administrativo como un proceso autónomo, con principios e regras propios e con capacidade de autointegración ou, polo contrario, simplemente como un proceso civil especial, necesitado de mecanismos de heterointegración.

II. Por auto do 17 de setembro de 2001, a Sala do Contencioso-administrativo do Tribunal Superior de Xustiza da Comunidade Valenciana declarou inadmisíbel, por extemporáneo, o recurso formulado pola “Asociación de Amigos de los Humedales del Sur de Alicante” contra unha resolución do conselleiro de Obras Públicas pola que se aprobou definitivamente o plan especial director de usos e infraestruturas “Cidade da Luz” de Alacant. Notificada a resolución impugnada o día 5 de abril de 2001, o prazo de dous meses establecido no artigo 46 da LXCA, contado de data a data, remataba o día 5 de xuño, polo que, interposto o recurso o día 6 de xuño, resultaba extemporáneo por un día.

Contra este auto interpuxo a asociación recurso de casación ante o Tribunal Supremo. Interesan, para os efectos deste comentario, dous dos motivos casacionais alegados pola demandante.

III. No primeiro deles alégase infracción do artigo 46.1 da LXCA, xa que entende a asociación que o recurso se interpuxo no prazo de dous meses establecido neste precepto. Con iso, a recorrente aférrase a unha interpretación obsoleta, propiciada polo texto de 1992 da LRX-PAC que, como se lembrará, quebrou por un tempo a regra tradicional do noso dereito do *dies a quo non computatur in termino*, ocasionando gran confusión e prexuízos ao *favor actionis*, a pesar do “esfuerzo didáctico” realizado

polo Tribunal Supremo en numerosas sentenzas (que seguen os criterios xa sentados na tradicional interpretación do “data a data” por sentenzas do 21 de xaneiro, do 2 de xuño e do 17 de outubro de 1986, do 21 de decembro de 1987 e do 9 de marzo de 1988) dirixido a ilustrar, incluso con exemplos, a conduta dos cidadáns para evitar o seu frecuente erro no cómputo para recorrer.

A regra, con todo, recuperaríase –como é sabido– coa reforma da LRX-PAC levada a cabo pola Lei 4/1999, do 13 de xaneiro, coa que se eliminaron boa parte das dúbidas e o risco de confusión. Desde entón, a xurisprudencia non mostra xa vacilacións ao respecto, consagrando inequivocamente o criterio de que, cando sexa un prazo dado en meses, o cómputo se ha de facer de data a data, “para lo cual se inicia al día siguiente de la notificación o publicación del acto o disposición y concluye el día correlativo a tal notificación o publicación en el mes de que se trate”. Así o fai de novo o Tribunal Supremo na sentenza que agora se comenta, na que se reproduce literalmente gran parte do ditame da propia Sala con data 2 de decembro de 2003 (relator Sr. González Rivas), na que se contén un expresivo resumo da doutrina xurisprudencial por ela mantida, artellada sobre os criterios de sentenzas anteriores do Tribunal Supremo, como as do 3 de xuño de 1999, do 26 de decembro de 2000, do 4 de xullo de 2001 e do 27 de xaneiro de 2003, con referencia tamén á importante sentenza do Tribunal Constitucional nº 32/1989, do 13 de febreiro.

Non se entende ben, polo tanto, que a recorrente aduza este motivo para fundar a casación, dado que na data de formalización do recurso xa se tiña producido aquela modificación legislativa e os tribunais aplicaban con xeneralidade o criterio de que un recurso contencioso presentado ao día seguinte ao correlativo da notificación ou publicación era sempre extemporáneo. O rexeitamento polo Tribunal Supremo deste motivo era, pois, inevitable con toda seguridade.

IV. O segundo dos motivos alegados pola demandante para fundar a casación é a infracción do artigo 135.1 da Lei de axuízamento civil, do 7 de xaneiro de 2000. Di este precepto que “Cuando la presentación de un escrito esté sujeta a plazo, podrá efectuarse hasta las quince horas del día hábil siguiente al del vencimiento del plazo, en la Secretaría del Tribunal o, de existir, en la oficina o servicio de registro central que se haya establecido”.

A demandante presentara o escrito, tal como se dixo, o día 6 de xuño (contra resolución notificada o día 5 de abril), isto é, ao día seguinte de concluír o prazo derivado do artigo 46 da LXCA (con afectación do disposto no artigo 128.1 do mesmo corpo legal) e fixérao dúas horas e once minutos antes das quince horas do vencemento do prazo sinalado no

artigo 135.1 da LAC no “Decanato de los Juzgados de Valencia, Registro Único de Entradas”.

O Tribunal Supremo acolle este motivo casacional e, na súa virtude, revoga os autos que declararan inadmisibile o recurso por extemporaneidade. As principais argumentacións da sentenza (que recollen a doutrina xa establecida noutras anteriores, do 2 de decembro de 2002 e do 26 de xuño de 2003) concréntanse no seguinte:

a) Enténdese que no proceso contencioso-administrativo é aplicable o artigo 135.1 da LAC, porque este texto legal regula, separadamente, o cómputo dos prazos (artigo 133), o seu carácter improrrogable (artigo 133) e a presentación dos escritos, para efectos do requisito de tempo dos actos procesuais (artigo 135). E, xustamente, a finalidade a que responde o nº 1 do artigo 135 é a de habilitar unha forma de presentación dos escritos de termo cando non sexa posible facelo no xulgado que preste o servizo de garda.

b) Dado o carácter supletorio da LAC nos procesos contencioso-administrativos (disposición final 1ª da LXCA e artigo 4 da LAC), ao non se regular pola Lei xurisdiccional a presentación dos escritos de termo cando non sexa posible realizar aquela na secretaría do xulgado ou tribunal, hai que entender que a referida presentación se poderá efectuar na forma prevista no artigo 135.1 da LAC.

c) Engade o Tribunal Supremo que contra isto non podería alegarse que o artigo 128.1 da LXCA establece un sistema de presentación dos escritos específico do proceso contencioso-administrativo. Este precepto –afirma–, ao igual que o 134 da LAC, establece a improrrogabilidade dos prazos e, ademais, unha especificidade: a posibilidade de presentar o escrito que proceda (nunca de preparación ou interposición de recursos) dentro do día no que se notifique a resolución na que se declare perdido o trámite. Pero nada máis. O artigo 128.1 non regula unha forma de presentación dos escritos de termo (xulgado de garda na normativa anterior á vixente LAC, caixa de correo, presentación do modo previsto no artigo 135.1 da LAC, ou calquera outra que se puidese establecer), senón unha “rehabilitación de prazos”, e iso só para os supostos que neste se concretan. Polo tanto, nada disto se pode comparar co disposto no artigo 135.1 da LAC, que ten que ser, polo tanto, aplicable supletoriamente.

d) Tampouco se podería fundamentar a pretensión de que o artigo 128.1 da LXCA establece un sistema específico de presentación de escritos para a orde xurisdiccional contencioso-administrativa no feito de que este artigo preceptúe que, nestes casos, se teña que facer “dentro del día en que se notifique el auto”. Como se ve, o precepto fixa “cando” se debe presentar o escrito despois de transcorrido o prazo orixinario, pero non regula a “forma” de presentalo o día do vencemento se non é posible facelo na secretaría do xulgado ou tribunal.

e) Indica tamén o Tribunal Supremo que se no proceso contencioso-administrativo se presenta un escrito na forma prevista no artigo 135.1 da LAC, cando sexa un escrito daqueles cuxa presentación se debe facer “dentro del día en que se notifique el auto”, tal presentación producirá todos os efectos legais “pues, en virtud de la ficción legal presente en dicho artículo, habrá que entender que la presentación en cuestión se hizo dentro del día en que se notificó el auto”, sen que por iso se poida entender que este precepto da LAC regule unha prórroga do prazo inicialmente concedido.

f) A rotundidade do pronunciamento do Tribunal Supremo en canto a esta aplicación supletoria do artigo 135.1 da LAC ao proceso contencioso-administrativo é tal que, incluso, desbota calquera posible obxección que se puidera derivar do feito de que o artigo 128.1 da LXCA limite a súa excepcionalidade aos escritos que non sexan de iniciación. As nosas razóns –di o Tribunal Supremo– non han de variar polo feito de que o escrito de interposición non sexa un escrito presentado durante o curso do proceso, senón iniciador deste, “porque el artículo 135.1 de la LEC no hace distinción alguna y se refiere en general a los casos en que la presentación de escritos *esté sujeta a plazo*, cosa que indudablemente ocurre con el escrito de interposición del recurso contencioso-administrativo”.

Esta última conclusión si implica un cambio substancial da tradicional doutrina xurisprudencial de considerar os prazos de interposición dos recursos “perentorios, improrrogables e preclusivos” (*vid.*, aínda, ATS do 21 de marzo de 1995, respecto da preparación do recurso de casación). Non hai loxicamente, pois non vén a conto, un pronunciamento sobre se os efectos do artigo 128.1 acadan ou non os supostos en que o proceso debe comezar por demanda nos recursos substanciados polo procedemento abreviado. A sentenza, en calquera caso, consolida unha liña xurisprudencial non carente de lóxica e de espírito garantista da acción, por máis que poidan “rinchar” algunhas cadernas do dereito procesual administrativo autónomo e autosuficiente. 